VM:n vero-osaston asiantuntijan lisäselvitys 22.5.2021

ARVONLISÄVERON LASKENNALLISEN PALAUTUKSEN SOVELTAMISALA (Hallituksen esitys 241/2020 vp)

Hallituksen esityksen mukaisen arvonlisäverolain 130 a §:n mukaan kunnilla ei olisi oikeutta saada laskennallisen arvonlisäveron palautusta verottomina hankkimistaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista.

Arvonlisäverolain 130 a §:ssä säädetyn laskennallisen arvonlisäveron palautuksen tarkoituksena on parantaa hankintaneutraalisuutta säännöksen soveltamisalaan kuuluvien julkisyhteisöjen, kuten hyvinvointialueiden, oman tuotannon ja ulkopuolisilta hankittujen verottomien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen välillä. Koska hyvinvointialueet ovat oikeutettuja saamaan verollisiin hankintoihin sisältyvän veron palautuksena arvonlisäverolain 130 §:n perusteella, mutta yksityisten palveluntuottajien vastaavia verottomia palveluja rasittaa vähennysoikeuden puuttumisen johdosta piilevä verorasitus, ilman laskennallisen veron palautusta jälkimmäisten palvelujen hinta olisi hankintahetkellä piilevän veron verran korkeampi kuin oman tuotannon. Näin ollen hyvinvointialueiden olisi edullisempaa tuottaa verottomat palvelut itse kuin hankkia ne ulkopuoliselta. Laskennallisen palautuksen seurauksena yksityiseltä toimijalta hankittuun verottomaan palveluun sisältyvä piilevä verokustannus tulee korvattua hankkijalle keskimääräisen kustannuksen perusteella. Arvonlisäverotus ei siten vaikuta siihen, miten toiminta organisoidaan.

Laskennallinen arvonlisäveron palautus on osa valtion ja hyvinvointialueiden välistä rahoitusjärjestelmää, vaikka palautus on teknisesti toteutettu arvonlisäverojärjestelmän yhteydessä.

Vaikka sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu siirtyy uudistuksessa hyvinvointialueille, kunnat voivat jatkossakin harjoittaa sosiaali- ja terveysalan palvelutoimintaa. Kysymyksessä on tällöin kunnan yleiseen toimialaan kuuluva toiminta. Hyvinvointialueet voivat tietyillä edellytyksillä ottaa kunnan yleiseen toimialaan kuuluvia tehtäviä hoitaakseen. Eri hyvinvointialueet voivat myös järjestää oman toimintansa eri tavoin siten, että siihen kuuluu erisisältöisiä palveluita. On mahdollista, että jonkin alueen kunnat tuottavat samanlaisia palveluita kuin jonkin muun alueen hyvinvointialue tuottaa. Arvonlisäverolain mukaan sen 34 ja 37 §:ssä tarkoitettua verotonta sosiaali- ja terveydenhuoltoa voi harjoittaa myös muu kuin järjestämisvastuussa oleva taho. Kunnan harjoittama toiminta voi siten täyttää arvonlisäverotuksessa tarkoitetun verottoman sosiaali- tai terveydenhuollon tunnusmerkit. Eduskuntakäsittelyn yhteydessä lausunnonantajilta saatujen tietojen perusteella voidaan pitää todennäköisenä, että kunnat tulevat käytännössä järjestämään tällaista toimintaa, vaikka tässä vaiheessa ei ole täysin tiedossa, minkä laajuisesta toiminnasta ja millaisista palve-

luista olisi kyse. On tarkoituksenmukaista, että kunnan palvelut voidaan järjestää taloudellisesti mahdollisimman tehokkaalla tavalla ilman, että arvonlisäverokustannus vaikuttaa toiminnan organisaatiomuotoon.
On kuitenkin mahdollista, että kuntien harjoittama sosiaali- ja terveyspalvelutoiminta muodostuu sisällöltään erilaiseksi kuin hyvinvointialueiden toiminta. Tällöin nykyisen tasoinen laskennallinen arvonlisäveron palautus voi kuntien toiminnan osalta johtaa todellisen piilevän verokustannuksen yli- tai alikompensaatioon. Laskennallisen palautuksen tasoa voidaan arvioida vasta siinä vaiheessa, kun soteuudistus on tullut voimaan ja palvelutoiminta käynnistynyt. Tämän vuoksi tässä vaiheessa ehdotetaan, että kuntiin sovelletaan samansuuruista laskennallista palautusta kuin hyvinvointialueisiin eli lakiehdotuksen mukaisesti palautus olisi 5 prosenttia ostetun palvelun veronperusteesta.

Lakiehdotuksen arvonlisäverolain 130 a §:n 1 momentti tulisi siten kuulua seuraavasti:

”130 a §

Hyvinvointialueella ja kunnalla on oikeus saada palautuksena laskennallinen vero seuraavista verottomina hankkimistaan palveluista ja tavaroista:
1) 34 §:ssä tarkoitettu terveyden- ja sairaanhoitopalvelu sekä mainitussa lainkohdassa tarkoitettu hoitoon liittyvä palvelu ja tavara samoin kuin 36 §:n 1–4 kohdassa tarkoitetut palvelut ja tavarat;
2) 37 §:ssä tarkoitettu sosiaalihuoltoon liittyvä palvelu tai tavara.

(muilta osin lakiehdotuksen 130 a § säilyisi sellaisena kuin se on hallituksen esityksessä)